

Regeringens proposition

1999/2000:49

Utökat skydd för kodade tjänster

Prop.
1999/2000:49

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 januari 2000

Göran Persson

Marita Ulvskog
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs det fram förslag till en ny lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning bl.a. för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång.

Förslaget innebär att reglerna om avkodningsutrustning som ger obehörig tillgång till radio- och TV-sändningar skärps. Även informationssamhällets tjänster föreslås omfattas av den nya lagen. Med avkodningsutrustning avses all utrustning eller programvara som utformats eller anpassats för att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form. Förslaget innebär att i stort sett all kommersiell hantering av sådan utrustning utan tjänsteleverantörens godkännande kriminaliseras.

Vidare föreslås att den som begår brott mot lagen skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som brottet har medfört.

Maximistraflet för brott mot lagen föreslås höjt från nuvarande fängelse i sex månader till fängelse i högst två år. Åtal skall enligt förslaget få väckas när målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2000 och ersätta den nuvarande lagen (1993:1367) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Gällande rätt	6
5	Europaparlamentets och rådets direktiv om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång	7
5.1	Närmare om direktivets innehåll	8
6	Allmänna utgångspunkter.....	9
7	Skyddade tjänster.....	10
8	Förbjudna förfaranden	11
9	Sanktioner m.m.....	16
10	Skadestånd.....	21
11	Ikraftträdande m.m.	23
12	Ekonomiska konsekvenser	23
13	Författningskommentar.....	24
13.1	Lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.....	24
Bilaga 1	1998 års direktiv	27
Bilaga 2	Sammanfattning av promemorian.....	31
Bilaga 3	Promemorians författningsförslag	32
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna.....	34
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag.....	35
Bilaga 6	Lagrådets yttrande.....	37
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 januari 2000.....	39
	Rättsdatablad.....	40

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1999/2000:49

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

2 Förslag till lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning

Prop. 1999/2000:49

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § I denna lag finns bestämmelser som avser att förhindra obehörig tillgång till vissa tjänster.

2 § Med tjänst avses i denna lag

1. en ljudradio- eller TV-sändning som är riktad till allmänheten,
2. varje annan tjänst som utförs elektroniskt, på distans och på begäran av mottagaren, och
3. tillhandahållandet av villkorad tillgång till en tjänst som avses i 1 och 2, betraktat som en tjänst i sig,
om tjänsten är föremål för villkorad tillgång och tillhandahålls mot betalning.

3 § Med villkorad tillgång till en tjänst avses att en användare eller en mottagare av tjänsten till följd av tekniska åtgärder eller arrangemang kan få tillgång till tjänsten i tolkningsbar form först sedan de har blivit personligt godkända som behöriga.

4 § Med avkodningsutrustning avses utrustning eller programvara som utformats eller anpassats för att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form.

5 § Avkodningsutrustning får inte yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte tillverkas, importeras, distribueras, säljas, hyras ut, innehas, installeras, underhållas eller bytas ut i syfte att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande.

Med import avses införsel av en vara till Sverige från en plats utanför Europeiska unionen.

6 § Den som på annat sätt än genom import uppsåtligen bryter mot 5 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om straff för olovlig införsel finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

7 § För försök till brott enligt denna lag skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

8 § Egendom som har varit föremål för brott enligt denna lag skall förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång (EGT nr L 320, 28.11.1998, s. 54, Celex 398L0084).

kan dess värde förklaras förverkat. Även utbytet av ett sådant brott skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Prop. 1999/2000:49

Ett föremål som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller dess värde får förklaras förverkat, om det är nödvändigt för att förebygga brott eller det finns andra särskilda skäl för det.

9 § Den som uppsåtligen bryter mot 5 § skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom gärningen har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som gärningen har medfört.

10 § Åklagaren får väcka åtal för brott mot denna lag endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är motiverat från allmän synpunkt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2000.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1993:1367) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång ingår i den s.k. handlingsplanen för den inre marknaden och syftar till att säkerställa att tjänsteleverantörer skyddas mot olaglig utrustning, *bilaga 1*. Samråd med riksdagens EU-nämnd har skett innan direktivet antogs.

Inom Kulturdepartementet har promemorian Utökat skydd för kodade tjänster (Ds 1999:29) upprättats. I promemorian läggs förslag fram till en ny lag om förbud mot viss avkodningsutrustning bl.a. för att i svensk rätt genomföra direktivet. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 2*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 4*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Regeringskansliet (dnr Ku1999/1977).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 2 december 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 5*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*.

Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag. I propositionens lagförslag har också vissa redaktionella ändringar gjorts. Lagrådets synpunkter berörs i avsnitt 10 och i författningskommentaren.

4 Gällande rätt

I dag gällande bestämmelser om avkodningsutrustning finns i lagen (1993:1367) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning (avkodningslagen). Lagen skall förhindra att någon yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte olovligen tillverkar, överlåter, hyr ut, installerar eller underhåller avkodningsutrustning i avsikt att bereda någon utanför abonnentkretsen tillgång till innehållet i en kodad sändning som erbjuds mot betalning. Innehav av utrustning för olovlig avkodning liksom import av sådan utrustning omfattas inte av lagen.

Avkodningsutrustning definieras i lagens inledande paragraf som en anordning som är konstruerad för att ensam eller tillsammans med någon annan anordning kunna bereda någon tillgång till innehållet i en kodad sändning eller är särskilt anpassad för detta ändamål. Typexempel på sådan utrustning är s.k. smart-cards, dvs. datakort som innehåller kunskapen om hur avkodningen skall ske.

Det är ibland svårt att avgöra vad som egentligen är avkodningsutrustning. Att avkodningsutrustningen har andra funktioner, av vilka avkodningsförmågan bara är en, hindrar inte att utrustningen omfattas av avkodningslagen (prop. 1993/94:53 s. 24 f.). Utrustningegen kan således ha förmåga att avkoda en sändning eller flera sändningar, och kan utgöras av

en byggsats eller en del av en sådan. Någon gräns för hur väl avkodaren måste fungera i praktiken har inte ställts upp.

Prop. 1999/2000:49

En kodad sändning som erbjuds mot betalning definieras i lagen som en sändning av ljudradio- eller televisionsprogram som är riktad till allmänheten och där den programbärande signalen har ändrats i avsikt att programmen skall bli tillgängliga endast för dem som betalar för programmen (abonnentkretsen).

Med ljudradio- och TV-sändningar avses enligt förarbetena alla kända metoder för sändningar av ljudradio och TV genom radiosignal eller tråd, via satellit eller från marksändning, ursprunglig sändning eller vidare-sändning. För att det skall vara fråga om en kodad sändning som erbjuds mot betalning och därmed omfattas av avkodningslagen krävs att sändningen är riktad till allmänheten. Det innebär att s.k. programtransport inte omfattas av begreppet (prop. 1993/94:53 s. 24). Med programtransport avses t.ex. sändningar mellan olika företag som inte är riktade till allmänheten. Något skydd för informationssamhällets tjänster finns inte i avkodningslagen.

Straffet för att uppsåtligt bryta mot nyss nämnda bestämmelser är böter eller fängelse i högst sex månader. Åklagare får dock väcka åtal endast om detta av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

5 Europaparlamentets och rådets direktiv om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång

Utbudet av sändningar i radio och television som bygger på villkorad tillgång, dvs. tekniska system som reglerar att endast de som är behöriga att ta del av ett visst program eller en viss tjänst får tillgång till dessa, har utvecklats för att tillgodose en alltmer specialiserad efterfrågan. Detta är huvudorsaken till att en stor del av de berörda tjänsterna betalas av slutanvändaren.

Marknadsutvecklingen pekar mot att tekniken med villkorad tillgång i allt högre grad kommer att tillämpas också för att kontrollera tillgången till andra digitala tjänster i informationssamhället.

Grönboken om Rättsskydd för krypterade radio- och TV-tjänster på den inre marknaden, KOM(96) 76 slutlig som presenterades av EG-kommisionen i mars 1996, och den efterföljande konsultationsprocessen ledde fram till konstaterandet att avsaknaden av en likvärdig rättsskyddsnivå i alla medlemsstater stör den inre marknadens funktion. Nuvarande bestämmelser i EU:s medlemsstater på det aktuella området uppvisar avsevärda skillnader, bl.a. vad gäller tillämpningsområde, grad av skydd och påföljdsnivåer. Härigenom uppstår ett antal hinder för den fria rörligheten för krypterade radio- och TV-tjänster och avkodningsutrustning och konkurrensen snedvrids avsevärt mellan aktörer i olika medlemsstater. Dessutom anges i grönboken att skillnaderna i nationell lagstiftning kan bromsa utvecklingen av en europeisk marknad för nya krypterade radio- och TV-tjänster. Förutom att ett splittrat regelverk kan hindra den fria

rörligheten för varor och tjänster kan det även vara ett hot mot en väl fungerande inre marknad.

Prop. 1999/2000:49

Digital teknik kan öka konsumenternas valmöjligheter och bidra till kulturell mångfald genom att allt flera tjänster enligt artiklarna 49 och 50 i EG-fördraget utvecklas. Lönsamheten för dessa tjänster kommer dock ofta att vara beroende av att tjänsteleverantörens betalning garanteras genom villkorad tillgång. I ett sådant perspektiv förefaller ett rättsligt skydd för tjänsteleverantörer mot olaglig utrustning som möjliggör kostnadsfri tillgång till dessa tjänster nödvändigt.

Mot denna bakgrund har Europaparlamentet och rådet antagit direktiv 98/84/EG om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång. Direktivets tillämpningsområde täcker alla radio- och TV-program samt informationssamhällets tjänster där den villkorade tillgången används för att säkerställa betalning av tjänsten.

Direktivet ställer krav på medlemsstaterna att förbjuda och tillgripa lämpliga sanktioner mot ett brett spektrum av kommersiella verksamheter som gäller illegala avkodare (dekodrar), s.k. smarta kort och programvara som gör det möjligt att kringgå system med villkorad tillgång och erhålla tjänsten kostnadsfritt. Skyddet är begränsat till tjänster som utnyttjar tekniker med villkorad tillgång för att säkerställa ersättning. Det är vidare begränsat till kommersiell hantering av olaglig utrustning. Av främst proportionalitets- och subsidiaritetskäl ges medlemsstaterna ansvaret för att vidta åtgärder mot privat innehav eller användning av olaglig utrustning.

5.1 Närmare om direktivets innehåll

Syftet med direktivet är att tillnärma medlemsstaternas bestämmelser om åtgärder mot olaglig utrustning som ger obehörig tillgång till skyddade tjänster.

De tjänster som skyddas av direktivet är TV-sändningar enligt definitionen i artikel 1 a i det s.k. TV-direktivet (direktiv 89/552/EEG), radio-sändningar i betydelsen all överföring av radioprogram till allmänheten, via tråd eller via etern, vilket även omfattar satellitsändningar, samt informationssamhällets tjänster i den betydelse som avses i artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster¹. En förutsättning för att berörda tjänster skall omfattas av direktivet är att de tillhandahålls mot ersättning och är föremål för villkorad tillgång. Även själva tillhandahållandet av villkorad tillgång för ovannämnda tjänster betraktas enligt direktivet som en skyddad tjänst i sig.

I artikel 2 definieras även begreppen villkorad tillgång, utrustning för villkorad tillgång, anknuten tjänst, olaglig utrustning och området som samordnas av direktivet.

Av artikel 3 framgår att varje medlemsstat skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förbjuda de enligt direktivet otillåtna åtgärderna och

¹ EGT L 204, 21.7.1998, s. 37. Direktivet senast ändrat genom direktiv 98/48/EG (EGT L 217, 5.8.1998, s. 18).

införa de sanktioner och de möjligheter till rättelse som anges i direktivet. Utöver vad som följer av direktivet får medlemsstaterna, inom det av direktivet koordinerade området, inte begränsa tillhandahållandet av skyddade tjänster eller anknutna tjänster vilka har sitt ursprung i en annan medlemsstat eller begränsa den fria rörligheten för utrustning för villkorad tillgång.

I artikel 4 är de verksamheter som medlemsstaterna skall förbjuda uppräknade. Det skall enligt direktivet vara förbjudet att tillverka, importera, distribuera, försälja, hyra ut, inneha, installera, underhålla eller byta ut olaglig utrustning i kommersiellt syfte liksom att marknadsföra olaglig utrustning genom kommersiella meddelanden.

Enligt artikel 5 skall sanktionerna vara verkningsfulla, avskräckande och proportionerliga i förhållande till de följder den otillåtna verksamheten eventuellt kan få. Medlemsstaterna skall även vidta nödvändiga åtgärder för att leverantörer av skyddade tjänster har tillgång till lämpliga möjligheter till rättelse.

6 Allmänna utgångspunkter

Huvudsyftet bakom EG-direktivet om rättsligt skydd för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång är att förbättra skyddet för leverantörer av sådana tjänster. Det syftar inte till en fullständig harmonisering av medlemsstaternas regler på området. Medlemsstaterna får t.ex. besluta om ett starkare skydd än det som direktivet ger. Det har ansetts tillräckligt att begränsa direktivets räckvidd till sådana nationella bestämmelser som kan utgöra hinder mot en väl fungerande inre marknad. Medlemsstaterna skall senast den 28 maj 2000 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

Lagen (1993:1367) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning trädde i kraft den 1 januari 1994. Lagens bestämmelser stämmer i stora delar väl överens med direktivet och lagens terminologi och systematik kan delvis användas vid genomförandet av direktivet. Vissa ändringar måste dock göras för att genomföra direktivet.

För att det skall bli lättare att komma till rätta med brottsliga förfaranden är det lämpligt att nu också överväga förändringar av avkodningslagen som inte föranleds av förpliktelserna enligt direktivet. I det följande kommer därför att föreslås ändringar som inte föranleds av direktivet.

Enligt EG:s rättsordning är det EG-domstolen som är exklusivt behörig att göra auktoritativa uttalanden om innebörden av EG:s rättsregler. Sverige har genom anslutningen till Europeiska unionen också förbundit sig att verka för en enhetlig tolkning och tillämpning av regler i EG-rätten. Detta medför att det i princip inte blir aktuellt att i samband med det nu aktuella lagstiftningsarbetet uttala sig om hur direktivet i olika delar skall tolkas.

Regeringens förslag: Lagen görs tillämplig på alla de skyddade tjänster som omfattas av direktivet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstansernas synpunkter: Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget.

Skälen för förslaget: Skyddade tjänster definieras i direktivets artikel 2 a) som TV- eller radiosändningar eller informationssamhällets tjänster samt tillhandahållandet av villkorad tillgång som en tjänst i sig. Med informationssamhällets tjänster avses här alla tjänster som utförs mot ersättning på distans, elektroniskt och på individuell begäran av mottagaren. Detta innebär att direktivet omfattar inte bara tjänster som traditionell betal-TV eller betalaradio utan också tjänster som beställvideo (video on demand), "music on demand", elektronisk utgivning och ett stort urval andra online-tjänster.

För att de berörda tjänsterna skall omfattas av direktivet måste två villkor vara uppfyllda. För det första måste tjänsterna vara föremål för villkorad tillgång, vilket enligt definitionen i artikel 2 b) är alla tekniska åtgärder och/eller arrangemang som gör att man kan få tillgång till en skyddad tjänst i tolkningsbar form först sedan man blivit personligt godkänd som behörig. För det andra skall tjänsten tillhandahållas mot ersättning. Därmed omfattas inte tjänster som är föremål för villkorad tillgång av någon annan anledning, t.ex. sådana tjänster som är krypterade för att säkerställa integritet och insynsskydd såsom är fallet beträffande finansiella tjänster eller vissa telekommunikationstjänster. Tjänster som kodats enbart av upphovsrättsliga skäl omfattas inte heller av direktivets tillämpningsområde. Inte heller behandlar direktivet tekniska aspekter såsom krypteringsmetoder o.dyl.

Av 1 § avkodningslagen framgår att denna skyddar kodade sändningar som erbjuds mot betalning när dessa utgör sändningar av ljudradio- eller televisionsprogram som riktas till allmänheten. Med ljudradio- och televisionssändning avses här alla kända metoder för sändningar av ljudradio och television, genom radiosignal eller tråd, via satellit eller från mark-sändare, ursprunglig sändning eller vidare-sändning (prop. 1993/94:53 s. 24). I fråga om tillämpningsområdet för radio- och TV-sändningar motsvarar svensk rätt direktivets bestämmelser.

Lagen omfattar dock inte informationssamhällets tjänster och tjänster som innefattar själva tillhandahållandet av villkorad tillgång. Skälet till att tillhandahållandet av villkorad tillgång omfattas av direktivet är att det har ansetts nödvändigt för att ge ett motsvarande skydd för de tjänsteleverantörer som tillhandahåller villkorad tillgång men som samtidigt inte tillhandahåller själva innehållet i tjänsten. Bestämmelserna i avkodningslagen bör utformas så att också dessa tjänster skyddas.

Definitionen av villkorad tillgång bör utformas enligt motsvarande definition i direktivet, vilken i stor utsträckning överensstämmer med vad som redan i dag gäller i fråga om skyddet för radio- och TV-sändningar. De bestämmelser som nu föreslås skiljer sig från nuvarande lagstiftning

genom att de även tillgodoser skyddet för tjänster som inte skyddas genom kodning utan där den villkorade tillgången är utformad på annat sätt, t.ex. genom användande av lösenord.

Prop. 1999/2000:49

8 Förbjudna förfaranden

Regeringens förslag: Det skall vara straffbart att yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte tillverka, importera, distribuera, sälja, hyra ut, inneha, installera, underhålla eller byta ut avkodningsutrustning i syfte att göra en skyddad tjänst tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstansernas synpunkter: Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Riksåklagaren* anför att bevisproblem uppstår när olika komponenter tillhandahålls separat på Internet, vilket innebär att det är svårt att bevisa att dataprogrammen - som utgör avkodningsutrustning men är gratis - tillhandahålls "yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte". Det innebär enligt *Riksåklagaren* att både den nuvarande lagstiftningen och den föreslagna relativt lätt kan kringgå. *Göta hovrätt* menar att begreppet distribution inte har någon vedertagen betydelse, vilket bl.a. medför osäkerhet om export av avkodningsutrustning träffas av förbudet. *Tullverket* anser att det inte blir lätt att avgöra om importen sker i förvärvssyfte eller inte och att det därför skulle underlätta för tullen om även import för privat bruk omfattades av importrestriktionen. *STOP Scandinavian TV Organisations against Piracy-Sweden (Föreningen STOP)* föreslår en ny lydelse av 4 § för att klarlägga och säkerställa att piratverksamhet med s.k. tomma eller delade kort omfattas av regleringen. Föreningen anser även att ett förbud mot enskilt innehav och enskild användning av olovlig avkodningsutrustning samt ett förbud mot marknadsföring av olovlig utrustning bör införas i den nya lagen. Vidare anför föreningen att datorprogram och krypterade tjänster uppvisar sådana likheter att det inte går att motivera varför datorprogram skulle ha ett bättre skydd. *Canal Digital*, *SEND A*, *Svenska Kabel-TV-Föreningen* och *Centrala Antennföreningen* delar föreningen *STOP:s* uppfattning. Även *Copyswede*, *KLYS*, *STIM*, *Sveriges Television AB*, *Teracom AB*, *Viasat AB* och *Tele2 AB* menar att förbud mot privat innehav och användning av avkodningsutrustning bör införas. *Sveriges Television AB* anser att varken direktivet eller lagförslaget är tillräckligt omfattande för att tillgodose behovet av skydd för kodad verksamhet och att det är ohållbart att TV-tjänster som kodats av upphovsrättsliga skäl inte omfattas av lagen. *Teracom AB* anför att lagen inte synes omfatta s.k. tomma smartcards, vilket urholkar det rättsliga skyddet för kodade tjänster avsevärt. *Viasat AB* och *Tele2 AB* anför att lagen bör utformas så att det klargörs att den omfattar hanteringen av s.k. tomma kort. *Telia AB* in-

stämmer i bedömningen att någon straffrättslig sanktion för privat bruk eller innehav av olovlig avkodningsutrustning inte bör införas.

Skälen för förslaget: I september 1991 antog Europarådet en rekommendation om rättsligt skydd för krypterade TV-tjänster riktad till medlemsstaterna, rekommendation nr R (91) 14, kompletterad i januari 1995 genom rekommendationen om åtgärder mot piratverksamhet på ljudområdet och det audiovisuella området (nr R (95) 1). Listan över förbjuden verksamhet i direktivet bygger huvudsakligen på principerna i Europarådets rekommendation.

Enligt direktivet skall (artikel 4) en rad åtgärder förbjudas av medlemsstaterna. Medlemsstaterna är enligt direktivet skyldiga att förbjuda tillverkning, import, distribution, försäljning, uthyrning och innehav av olaglig utrustning i kommersiellt syfte. Härtill kommer att också installation, underhåll och utbyte i kommersiellt syfte skall förbjudas liksom marknadsföring av olaglig utrustning.

Direktivet behandlar enbart verksamheter som sker för kommersiella ändamål. Det är således kommersiell verksamhet som ger möjlighet till obehörig mottagning som skall förbjudas och beläggas med påföljd.

Direktivet kräver däremot inte att olovlig mottagning förbjuds. Inte heller påverkar det tillämpningen av nationella regler som förbjuder innehav av illegal utrustning för privat bruk (preambeln p. 21).

Enligt avkodningslagen är det endast straffbart att tillverka, överlåta, hyra ut, installera eller underhålla olovlig avkodningsutrustning. Det är således nödvändigt att utvidga det nuvarande förbudet med ytterligare verksamheter. Det föreslås därför att även import, distribution, innehav och utbyte av olaglig utrustning skall förbjudas i de fall dessa verksamheter har kommersiellt syfte.

Med distribution avses enligt direktivet (preambeln p. 20) all överföring och saluföring av olaglig utrustning för omsättning inom eller utom gemenskapen. Kravet på förbud mot distribution av olaglig utrustning har tillkommit för att tillgodose de medlemsstater som önskat ett uttryckligt förbud mot export av olaglig utrustning. Medlemsstaterna är dock enligt direktivet inte uttryckligen skyldiga att förbjuda export av avkodningsutrustning i kommersiellt syfte. Den hantering av utrustning som avses med begreppet distribution bör normalt kunna hänföras till någon annan form av hantering i "förbudskatalogen". Mot bakgrund av direktivets ordalydelse utgör detta dock inte ett tillräckligt starkt skäl att här utesluta begreppet distribution.

Förslaget innebär att det fortsättningsvis blir förbjudet med i stort sett all kommersiell hantering av utrustning för olovlig avkodning.

Vad särskilt gäller import av avkodningsutrustning kan följande noteras. Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling (varusmuggningslagen) bygger bl.a. på principen att föreskrifter om import- och exportförbud ges i annan lag och att överträdelser av sådana förbud straffbeläggs i varusmuggningslagen. Det finns inga skäl att i detta fall frånga denna huvudprincip. Import av avkodningsutrustning skall således straffbeläggas enligt varusmuggningslagen. I enlighet med direktivets innebörd avser begreppet import införsel från andra länder än EU:s medlemsstater.

I förarbetena till avkodningslagen gjordes antagandet att något särskilt förbud mot marknadsföring av utrustning för olovlig avkodning inte behövdes, eftersom marknadsföring av en produkt som inte får säljas enligt Marknadsdomstolens praxis betraktades som otillbörlig enligt 2 § marknadsföringslagen (prop. 1993/94:53 s. 21). 1995 års marknadsföringslag har ersatt den vid avkodningslagens tillkomst gällande marknadsföringslagen från år 1975.

Det krav som nu uppställs i marknadsföringslagen (1995:450) om att marknadsföringen skall stämma överens med god marknadsföringssed och även i övrigt vara tillbörlig mot konsumenter och näringsidkare, motsvarar i sak vad som gällde enligt den äldre marknadsföringslagen. Begreppet god marknadsföringssed omfattar förutom god affärssed såväl föreskrifter som andra vedertagna normer för marknadsföring av produkter. Det kan t.ex. vara fråga om Konsumentverkets riktlinjer, normer som Marknadsdomstolen har skapat genom sin praxis eller internationellt vedertagna normer. I sammanhanget bör särskilt observeras den s.k. lagstridighetsprincipen, som innebär att marknadsföringen skall vara laglig dvs. inte strida mot lag eller kunna leda till lagbrott. Med stöd av denna princip har Marknadsdomstolen förbjudit marknadsföringen av s.k. piratdekodrar (MD 1996:22).

Det är därför inte nödvändigt att införa ett särskilt förbud mot marknadsföring av olaglig avkodningsutrustning för att uppfylla direktivets bestämmelser.

Så gott som all annonsering om olaglig avkodningsutrustning i dagspressen har numera upphört, inte minst till följd av den nyss nämnda domen från Marknadsdomstolen och branschens egen uppspårande verksamhet. Annonseringen har i stället flyttats till Internet och det är svårare att ingripa mot olika marknadsföringsåtgärder som sker där. Ett särskilt marknadsföringsförbud underlättar dock inte möjligheterna till ingripanden mot otillåten marknadsföring på Internet. Det finns därför inte heller av skäl som grundar sig på annat än direktivets bestämmelser anledning att i lagen införa ett särskilt förbud mot marknadsföring av olaglig utrustning.

Förbud också för privat innehav av utrustning?

Som tidigare anförts avser direktivet verksamheter för kommersiella ändamål. Det har, i första hand av proportionalitets- och subsidiaritets-skäl, inte ansetts befogat att föreskriva gemensamma regler i fråga om privat innehav eller användning av olaglig utrustning. Ansvaret för sådana eventuella åtgärder vilar därför på medlemsstaterna.

Flera remissinstanser hävdar att ett förbud mot privat innehav av olaglig avkodningsutrustning är nödvändigt för att effektivt sätta stopp för piratverksamheten på området. Det påpekas att sådana förbud finns på flera håll i Europa och då också i två av våra nordiska grannländer (Finland och Norge). Några remissinstanser har även anført att datorprogram och

krypterade tjänster uppvisar sådana likheter att det inte går att motivera varför datorprogram skulle ha ett bättre skydd.

Det finns anledning att ha förståelse för dessa remissinstansers uppfattning. Det bör emellertid poängteras att frågan om ett förbud mot privata innehav av olaglig utrustning togs upp redan i samband med tillkomsten av den nuvarande avkodningslagen. Då gjordes bedömningen att rättsväsendets resurser borde koncentreras på sådan verksamhet som genom omfattning, regelbundenhet m.m. kan leda till mer allvarliga skadeverkningar (prop. 1993/94:53 s. 21). Detta ställningstagande har naturligtvis allttjämt bärighet. Härtill kommer att efterlevnaden av ett sådant förbud i praktiken skulle bli omöjligt att kontrollera. Det finns även risk att ett sådant förbud inte skulle få något genomslag utan tvärtom bidra till att minska respekten för lagstiftningen i allmänhet. För att en kriminalisering av privat innehav skall komma i fråga bör det även finnas ett starkt samhälleligt intresse av ett förbud av sådant slag. Härtill kommer att uppgifter från de nordiska länder som har infört förbud mot privata innehav inte på ett tillförlitligt sätt visar att just denna reglering har haft en påtaglig effekt på tillgången till olaglig utrustning.

De åtgärder mot "piratverksamhet" som nu vidtagits inom EU bör leda till en minskning av tillgången till utrustning i användarledet. Även den skärpning av lagstiftningen som nu föreslås bör få en sådan effekt. Vidare bör beaktas att den utvidgade skadeståndsskyldighet som föreslås (se avsnitt 10) innebär att de ekonomiska skadeverkningarna kan begränsas.

Vad gäller datorprogram så omfattas de bl.a. av bestämmelserna i upphovsrättslagen (1960:729). Bestämmelserna ger den som t.ex. skapat ett datorprogram vissa rättigheter att förfoga över det, dels ekonomiska rättigheter, dels ideella rättigheter. Den nu aktuella lagen skiljer sig härifrån genom att syftet med den är att säkerställa att en leverantör får ersättning för en tjänst han utför. Det är därför inte motiverat att utifrån utformningen av det upphovsrättsliga skyddet för datorprogram kriminalisera privat innehav av avkodningsutrustning.

Någon särskild straffrättslig sanktion för privat bruk eller innehav av olovlig avkodningsutrustning bör därför inte införas. Straffbarheten bör allttjämt vara förbehållen sådant innehav och sådana handlingar som utförs yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte.

Utrustning för olovlig avkodning

I artikel 2 i direktivet definieras olaglig utrustning som all utrustning eller programvara som utformats eller anpassats för att göra en skyddad tjänst tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande.

Utformningen av direktivet har i detta avseende därmed inte inriktats på vissa tydligt avgränsade former av utrustning eller att peka ut vissa tekniska lösningar. En sådan teknik baserad på en eller flera konkreta tillämpningar har undvikits för att minska riskerna för att t.ex. modifieringar av programvara leder till att bestämmelsen lätt kan kringgås. En så teknikoberoende reglering som möjligt har således eftersträvat. Av dessa skäl föreslås inte någon närmare definition av vilken utrustning det kan bli fråga om. Detta hänger också samman med att det är EG-domstolen som

har ensam befogenhet att slutligt tolka gemenskapsrättens innebörd. Det bör i sammanhanget noteras att EG-kommissionen har framhållit att nivån på det tekniska skyddet inte är avgörande för skyddsvärdet eftersom även de leverantörer som inte har ekonomiska möjligheter att t.ex. utnyttja de absolut säkraste och effektivaste krypteringsmetoderna förtjänar ett rättsligt skydd. Detta torde överensstämma med vad som redan gäller i Sverige i dag (jfr prop. 1993/94:53 s. 24 och 25).

Här måste också uppmärksammas att det otillåtna ligger i det sätt på vilket avkodningsutrustningen är avsedd att användas, nämligen att möjliggöra otillåten tillgång till en skyddad tjänst. Det är således inte avkodningsutrustningen i sig som är otillåten utan olika slag av kommersiell verksamhet med sådan utrustning.

Flera av remissinstanserna har framställt önskemål om ett klarläggande av att s.k. tomma eller delade kort omfattas av lagstiftningen. Härtill har Riksåklagaren anfört att bevissvårigheter kan uppkomma t.ex. på grund av att olika delar säljs separat. Som sagts ovan har en så teknikoberoende reglering som möjligt eftersträfvats vid utformningen av direktivet. För att undvika riskerna för att modifiering av t.ex. programvara leder till att bestämmelserna kan kringås har utformningen av direktivet inte inriktats på att peka ut vissa tekniska lösningar. Detta bör även gälla den nu aktuella lagen. Vad som anförts av remissinstanserna utgör därför inte tillräckligt starka skäl för att avvika från direktivets definition av avkodningsutrustning. Det bör dock framhållas att det i varje enskilt fall måste avgöras vad för slags utrustning som utgör avkodningsutrustning.

Direktivet medger att det bl.a. beträffande sanktioner får föreskrivas att den som utför verksamheten måste känna till att utrustningen i fråga var olaglig. För straffbarhet bör det, liksom enligt nuvarande regler, krävas uppsåt som skall täcka samtliga objektiva omständigheter (se prop. 1993/94:53 s. 26).

Särskilt om regleringens förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen

Enligt direktivet skall bl.a. programvara förbjudas som utformats eller anpassats för att göra en skyddad tjänst åtkomlig utan tjänsteleverantörens godkännande. Sådan programvara lär vanligtvis tillhandahållas på cd-romskiva, diskett eller online via t.ex. Internet.

Termen "tekniska upptagningar" fördes in i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) den 1 januari 1999 efter förslag i propositionen Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden – barnpornografifrågan m.m. (prop. 1997/98:43, bet. 1997/98:KU19 och 1998/99:KU4). Denna nyhet har stor betydelse för YGL:s tillämplighet på nya former av upptagningar av information (nya fysiska databärare). Tekniska upptagningar utgör i detta sammanhang en samlingsterm för upptagningar som innehåller text, stillbilder, rörliga bilder eller ljud och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniska hjälpmedel. Ändringen medför att även t.ex. cd-romskivor och datordisketter med endast text eller stillbilder omfattas av YGL. Frågan är då om YGL, som bl.a. skyddar produktion, spridning och innehav av informa-

tionsbärare, utgör ett hinder mot lagbestämmelser som förbjuder de nu aktuella förfarandena med avkodningsutrustning.

Yttrandefriheten enligt YGL har till ändamål att säkra ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I den får inga andra begränsningar göras än de som följer av den grundlagen (1 kap. 1 § andra stycket YGL). Huvudsyftet med YGL är således att säkerställa friheten att yttra sig i massmedier som ett medel för den fria åsiktsbildningen i samhället. Det är alltså massmedial användning av de angivna teknikerna som omfattas av YGL.

Grunden i programvaran är programkoden. Den kan knappast anses utgöra ett meddelande eller en uppgift som är avsedd för spridning till andra i den bemärkelse som avses i YGL. En teknisk upptagning som innehåller programvara avsedd för olaglig avkodning kan därför inte anses vara en sådan teknisk upptagning som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen. I den mån en sådan teknisk upptagning innehåller också uppgifter som kan omfattas av grundlagskydd torde det vara möjligt att göra en åtskillnad i straffrättsligt hänseende som leder till att olika straff- och processrättsliga regler kan komma att gälla för olika "sekvenser" i tekniska upptagningar av nu aktuellt slag.

Det bör slutligen noteras att frågan om huruvida åtgärder mot olovlig avkodning är förenliga med skyddet för yttrande- och informationsfrihet aktualiserades även i samband med avkodningslagens tillkomst (prop. 1993/94:53 s. 12 ff.). Då konstaterades bl.a. att yttrandefrihetsgrundlagen medgav att restriktioner infördes mot s.k. piratdekodrar eftersom grundlagen inte skyddar den som kringgår ett villkor om betalning för att få tillgång till ett radioprogram.

9 Sanktioner m.m.

Regeringens förslag: Maximistraffet för brott mot avkodningslagen skall vara fängelse i högst två år. Åtal för brott mot avkodningslagen får väckas om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstansernas synpunkter: Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Riksåklagaren* föreslår att åtalsprövningsregeln ges samma lydelse som i nuvarande lagstiftning men att kravet på särskilda skäl skall tas bort. Vidare menar Riksåklagaren att det bör övervägas om dekode­r­utrustning i vissa fall skall kunna förverkas även om den inte varit föremål för brott. *Rikspolisstyrelsen* anser att det finna goda skäl att behålla den åtalsbegränsningsregel som finns i den nuvarande lagen. *Copyswede* och *KLYS* föreslår att 6 § kompletteras med en särskild bestämmelse om grova förseelser. *Föreningen STOP* anför att en rätt att få skadestånd betalt av förverkade medel bör införas. *Canal Digital*, *SE­NDA*, *Svenska Kabel-TV-Föreningen*, *Teracom*

Skälen för förslaget: Medlemsstaterna skall föreskriva verkningfulla sanktioner mot de förbjudna verksamheter som avses i direktivet (artikel 5.1). I detta ligger att sanktionerna skall vara avskräckande men också att de skall stå i proportion till de följder som den förbjudna verksamheten eventuellt kan ha.

Varje medlemsstat skall dessutom vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att tjänsteleverantörer, vars intressen påverkas av de i direktivet otillåtna verksamheterna har tillgång till lämpliga möjligheter till rättelse, däribland möjlighet att väcka skadeståndstalan och att utverka ett föreläggande eller annan förebyggande åtgärd och, där det anses lämpligt, få anhålla om att olaglig utrustning avlägsnas från kommersiella kanaler (artikel 5.2).

Straffskärpning?

Straffet för att yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte på otillåtet sätt hantera utrustning för olovlig avkodning är i dag böter eller fängelse i sex månader. För medverkan och försök till brott skall dömas till ansvar enligt brottsbalkens regler. Åklagare får dock väcka åtal endast om detta av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

I Kommissionens grönbok har det uppskattats att enbart de otillåtna avkodarna på marknaden utgör mellan 5 och 20 procent av alla de avkodare som omsätts, vilket varje år motsvarar miljontals ecu (grönboken s. 5). Piratmarknaden har dessutom gett upphov till ett marknadsföringsnät, bl.a. på Internet, som säkrar underhållet av avkodarna t.ex. genom att tillhandahålla de senaste uppdateringarna av koder. Omfattningen av piratverksamheten är självfallet svår att ange. Enligt branschens egna uppskattningar torde antalet försålda piratkort i Sverige vara omkring 500 000 från branschens början till dagsläget. Enligt uppgift från föreningen STOP beträffande antalet piratkort på den nordiska marknaden beräknas att det i Danmark för närvarande finns omkring 250 000 fungerande piratkort, i Sverige 200 000, i Norge 60 000 och i Finland 30 000.

Det ligger i sakens natur att olovlig hantering av avkodningsutrustning kan orsaka betydande skadeverkningar och bl.a. leda till avsevärda kostnader för tjänsteleverantörer samt i övrigt medföra negativa konsekvenser för såväl näringslivet som för konsumenterna. Det finns alltså anledning att se allvarligt på förfaranden som innebär brott mot avkodningslagen. Maximistraffet för sådana gärningar bör därför höjas väsentligt.

Vid avgörandet av hur högt straffmaximum skall sättas bör följande beaktas. Brott mot avkodningslagen kommer att rymma gärningar av varierande straffvärde. Genom en höjning av straffsatsen kan bättre jämställdhet med situationen vad gäller brott mot upphovsrätten uppnås. Eftersom båda dessa typer av brott har i stort sett samma straffvärde framstår det som naturligt att de har i huvudsak samma straffskala. Genom att också import av olovlig avkodningsutrustning nu kriminaliseras innebär en höjning av straffsatsen även bättre överensstämmelse med normalfallet av

brott mot varusmugglingslagen. Därför föreslås att maximistrafvet för brott mot avkodningslagen skall vara fängelse i högst två år.

Den skärpning av straffet som nu föreslås utesluter i och för sig inte att vissa gärningar kan tänkas vara av så allvarlig beskaffenhet att det föreslagna straffmaximum ter sig otillräckligt. Man kan t.ex. tänka sig fall där en viss befattning avsett en stor mängd olovlig utrustning som sprits i stor omfattning och som representerat betydande värden. Samtidigt finns det anledning att erinra om att strafflatituderna för brott mot avkodningslagen legat förhållandevis lågt och att det bl.a. av kriminalpolitiska skäl därför finns anledning att iakttä viss försiktighet. Det finns därför i dagsläget inte tillräckligt underlag för att gå längre än vad som nu föreslås. Inte heller finns det anledning att införa en kategoriindelning av brotten.

I likhet med vad som uttalades när maximistrafvet t.ex. för intrång i industriella rättigheter enligt den upphovsrättsliga lagstiftningen höjdes från fängelse i högst sex månader till fängelse i högst två år är inte avsikten att de straff som döms ut på området generellt skall höjas. Vad det handlar om är i stället att ge domstolarna ett större spelrum så att de mycket klandervärda överträdelserna kan bestraffas på en lämplig nivå. (jfr prop. 1993/94:122 s. 55). Däremot är det inte meningen att driva upp straffen för mindre allvarliga förseelser mot avkodningslagen.

Höjningen av straffmaximum får även till effekt att den nuvarande tiden för åtalspreskription förlängs från två år till fem år (35 kap. 1 § brottsbalken).

Förutsättningarna för åtal

Som redovisats i det föregående förutsätter åtal för brott mot nu gällande avkodningslag att åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt. Regeln syftar bl.a. till att endast straffvärda fall skall komma till åtal och att smärre, ursäktliga fall skall lämnas utan påföljd. Av vad som tidigare anförts följer att det inte på grund av direktivet krävs ändringar av åtalsreglerna. Det står varje land fritt att utforma sanktionssystemet på lämpligt sätt. Utgångspunkten bör här vara att åtalsreglerna inte skall ändras mer än vad som är nödvändigt till följd av den utvidgning av det straffbara området som nu föreslås.

Nuvarande regelverk har utformats med tanke på att det i första hand bör vara programföretagen/tjänsteleverantörerna som skall bära kostnaderna för att skydda sig mot att obehöriga tar del av deras program. Detta bör i princip alltså vara utgångspunkten vid utformningen av den föreslagna lagen. Den snabba tekniska utvecklingen har emellertid lett till att det blivit allt svårare att skapa ett effektivt och beständigt tekniskt skydd till rimliga kostnader. Särskilda bestämmelser om export och användning av krypteringsteknik påverkar också möjligheterna att skapa optimala säkerhetssystem. Ett omfattande obehörigt utnyttjande av de av lagen skyddade tjänsterna medför samtidigt konsekvenser som påverkar inte minst lönsamheten och utvecklingen av näringslivet inom de aktuella sektorerna. Såväl audiovisuella tjänster som informationssamhällets tjänster utgör faktorer av ökande betydelse för samhället i stort. Samhället har därmed ett intresse av att se till att regelsystemet efterlevs. Inte minst

mot denna bakgrund är det nödvändigt att tillhandahålla ett system som medger snabba och effektiva ingripanden. En förändring av nuvarande regler vad gäller förutsättningarna för åtal bör därför göras.

Avsikten med regleringen är i hög grad att skydda de ekonomiska intressena hos olika tjänsteleverantörer. Liksom vid brott mot upphovsrätten bör åtal i princip därför endast väckas om den drabbade begär det. Som en förutsättning för åtal föreslås därför att målsäganden anger brottet till åtal. Riksåklagaren har anfört att målsägandekollektivets intresse av att ytterligare åtal väcks för brott av aktuellt slag får anses tillgodosett genom en sänkning av tröskeln för åtal genom att kravet på särskilda skäl tas bort. Ett omfattande obehörigt utnyttjande av de av lagen skyddade tjänsterna har dock sådana konsekvenser för de enskilda tjänsteleverantörerna att den föreslagna ändringen är motiverad.

Utvecklingen har, som berörts ovan, blivit sådan att åtal i de fall som är aktuella numera oftast även kan anses motiverat från allmän synpunkt, inte minst med beaktande av de samhälleliga intressen som står på spel. Åtal för brott bör därför ske inte bara om målsäganden anger brottet till åtal utan dessutom i sådana fall när åtal ändå är motiverat från allmän synpunkt. Den särskilda återhållsamhet vid prövning av åtalsfrågan som det innebär att det skall föreligga särskilda skäl för åtal bör däremot inte längre gälla.

Andra sanktioner och rättelse

Som nämnts i inledningen till detta avsnitt åligger det enligt direktivet varje medlemsstat att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att de tjänsteleverantörer vars intressen påverkas av de i direktivet otillåtna verksamheterna har tillgång till lämpliga möjligheter till rättelser, däribland att väcka skadeståndstalan och att utverka ett föreläggande eller annan förebyggande åtgärd och, där det anses lämpligt, få anhålla om att olaglig utrustning avlägsnas från kommersiella kanaler.

Tyngdpunkten i det svenska sanktionssystemet mot olagliga förfaranden med avkodningsutrustning ligger på straffrättsidan. I det straffrättsliga förfarandet kan rättegångsbalkens regler om tvångsmedel i brottmål komma till användning. Av särskilt intresse i detta sammanhang är reglerna om husrannsakan och beslag.

Bestämmelser om husrannsakan i brottsutredande syfte finns i 28 kap. rättegångsbalken. Husrannsakan kan vara antingen reell eller personell, dvs. avse antingen föremål eller personer.

Reell husrannsakan företas för att söka efter föremål som är underkastade beslag eller för att utröna omständigheter som kan få betydelse för utredning om ett brott. För sådan husrannsakan fordras enligt 28 kap. 1 § att det finns anledning att anta att det har förövats ett brott på vilket fängelse kan följa, vilket är fallet vid misstanke om brott mot avkodningslagen.

Ett förordnande om husrannsakan meddelas enligt 28 kap. 4 § av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten. Om en husrannsakan kan antas bli av stor omfattning eller medföra synnerlig olägenhet för den hos vilken åtgärden vidtas, bör åtgärden inte vidtas utan rättsens förordnande.

Befogenheterna för polisen att vid en husrannsakan söka efter uppgifter som finns lagrade i datorer eller på smarta kort är inte närmare reglerad. Frågan kan ha särskild betydelse vid misstänkt brott mot avkodningslagen. Den kan också ha betydelse för inhämtande av affärsuppgifter som kan visa omfattningen av ett misstänkt brott mot avkodningslagen. Det är inte ovanligt att polisen bereder sig tillträde till datorer för att inhämta uppgifter i brottsutredande syfte. Polisen anses berättigad att under en husrannsakan söka efter information i en dator lika väl som polisen kan läsa de handlingar eller studera andra föremål som påträffas under en husrannsakan (se prop. 1998/99:11 s. 40 med där gjord hänvisning).

Bestämmelser om beslag finns i 27 kap. rättegångsbalken. Enligt huvudregeln i 1 § får föremål tas i beslag om de skäligen kan antas äga betydelse för utredning om brott eller vara någon avhänt genom brott eller på grund av brott förverkat.

Det kan också nämnas att med den föreslagna höjningen av straffmaximum för brott mot avkodningslagen kan anhållande och häktning komma i fråga i större omfattning än nu. Dessa möjligheter kan ha betydelse i utredningar om brott mot avkodningslagen, eftersom det ibland gäller att kunna handla snabbt så att den misstänkte exempelvis inte får möjligheter att röja undan bevis.

Härtill kommer att också bestämmelserna om skriftligt bevis och syn i 38 respektive 39 kap. rättegångsbalken har betydelse för tillgång till relevant bevisning i såväl tvistemål som brottmål. I tvistemål kan också reglerna i 41 kap. om bevisning till framtida säkerhet göra det möjligt att säkra bevisning som annars riskerar att gå förlorad.

Nyligen har införts bestämmelser om skyddsåtgärder vid immaterialrättsintrång som innebär att en rättighetshavare skall kunna begära att det görs en s.k. intrångsundersökning för att säkra bevis hos någon som misstänks ha gjort intrång i en immateriell rättighet (prop. 1998/99:11 Ny skyddsåtgärd vid immaterialrättsintrång). Allmän domstol skall besluta om en sådan undersökning, om det skäligen kan antas att någon har begått intrång i den immateriella rättigheten.

Den nya skyddsåtgärden vid immaterialrättsintrång skall ses mot bakgrund av den diskussion som förts om bl.a. omfattningen av intrång i immateriella rättigheter, att det svenska systemet för att skydda sådana rättigheter inte ansetts ge ett ändamålsenligt skydd och Sveriges förpliktelser enligt det internationella avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (det s.k. TRIP:s-avtalet).

Skälen för en motsvarande reglering som tar sikte på överträdelser av avkodningslagen är inte riktigt lika starka. Förhållandena på den aktuella marknaden är heller inte sådana att det i normalfallet finns något intresse hos den "drabbade" leverantören att nå en uppgörelse i godo. Som tidigare påpekats ligger tyngdpunkten här på straffrättsidan och ingripanden mot olagliga förfarande enligt avkodningslagen sker efter bl.a. polisanmälan och åtalsprövning. De möjligheter till skadestånd som finns bygger på att ett brott har begåtts. Möjligheterna att införskaffa utredning och säkra bevisning för en eventuell tvistemålsprocess torde i tillräckligt hög grad tillgodoses inom ramen för det straffrättsliga förfarandet.

Inte heller Sveriges åtaganden enligt TRIP:s-avtalet, som innehåller materiella regler om immaterialrättsligt skydd och särskilda regler om säkerställande av skyddet för immaterialrättigheterna, föranleder någon annan bedömning.

I avkodningslagen finns bestämmelserna om förverkande. Flera remissinstanser har anfört att en rätt att få ersättning betald av förverkade medel bör införas i lagen på samma sätt som följer av brottsbalkens bestämmelser i 36 kap. 17 § andra stycket. Denna fråga rör inte bara avkodningslagen utan även andra fall där brott skett mot någon bestämmelse i en specialförfattning. Frågan behandlas för närvarande av Förverkandeutredningen (Ju 1997:02). Det föreligger därför inte nu skäl att ändra bestämmelsen om förverkande. I detta sammanhang kan även nämnas att bestämmelserna om förverkande i 36 kap. 3 § brottsbalken är tillämpliga även för brott enligt specialstraffrätten (jfr Kommentarer till brottsbalken del III, 4:e uppl., s. 473).

Sammantaget bör den slutsatsen kunna dras att det redovisade systemet uppfyller direktivets bestämmelser om rättelse m.m. Inte heller i övrigt finns skäl att ändra nuvarande system på detta område.

10 Skadestånd

Regeringens förslag: Den som begått ett brott mot lagen skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som brottet har medfört.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstansernas synpunkter: Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen invändning mot förslaget. *Göta hovrätt* anför att skillnaderna vad gäller skadeståndsskyldigheten mellan förslaget och vid t.ex. ett upphovsrättsintrång bör övervägas.

Skälen för förslaget: Som tidigare framhållits kräver direktivet att medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att leverantörer av skyddade tjänster, vars intressen påverkas av otillåten verksamhet och som bedrivs på medlemsstaternas territorium, har tillgång till lämpliga möjligheter till rättelse, däribland möjlighet att väcka skadeståndstalan (artikel 5.2).

De möjligheter till skadeståndstalan som finns i det nuvarande svenska regelsystemet uppfyller i sig direktivets krav.

Huvudregeln i svensk rätt är att ren förmögenhetsskada leder till skadeståndsskyldighet om den vållats genom brott (2 kap. 4 § skadeståndslagen). Vid brott mot avkodningslagen skall därför huvudregeln tillämpas, dvs. ersättning utgår för ren förmögenhetsskada. Exempel på sådan skada är försämrade rörelseresultat för företag och andra rörelseidkare, försämrade inkomster av arbete, uppdrag, royalties etc. för enskilda personer, ökade utgifter utan motsvarande nytta, om förlusten uppstår utan att ha förmedlats av person- eller sakskada. Skadeståndsskyldighet drabbar i

första hand den som gjort sig skyldig till den brottsliga handlingen. Kan medverkan straffas leder också den till skadeståndsskyldighet.

I samband med avkodningslagens tillkomst diskuterades att införa en särskild regel om skadestånd. Några remissinstanser hävdade t.ex. att skadeståndet skulle omfatta såväl ersättning för utebliven intäkt som ideellt skadestånd. Regeringen ansåg emellertid att lagens syfte torde kunna uppnås utan att det skedde några ändringar i gällande regler för skadestånd (prop. 1993/94:53 s. 23). Någon särskild skadestandsregel infördes därför inte. Från branschens sida hävdas att det skadestånd som döms ut på grund av brott mot avkodningslagen sällan ger tjänsteleverantörerna full ersättning för den skada som brottet har medfört.

Som tidigare nämnts kan hanteringen av olovlig utrustning orsaka betydande skadeverkningar och bl.a. leda till avsevärda kostnader för tjänsteleverantörer samt i övrigt medföra negativa konsekvenser för såväl näringslivet som för konsumenterna. Det är därför angeläget att tjänsteleverantörerna ersätts för de skador som orsakas genom denna brottslighet.

I mål av nu aktuellt slag är det ofta svårt att styrka en skadas omfattning. Detta hänger samman bl.a. med den osäkerhet som är förenad med att göra antaganden om den förlust som ett intrång av detta slag medför. I ett fall där avkodningsutrustning har spritts på ett straffbart sätt kan den skadeståndsskyldige t.ex. invända att kunderna, om de inte hade skaffat sig avkodningsutrustning, ändå inte skulle ha tecknat avtal med tjänsteleverantören. Det ter sig i stort sett omöjligt för tjänsteleverantören att bevisa vilka kunder som hade varit beredda att betala det ordinarie priset för tjänsten, samtidigt som det vore orimligt att inte anta att en del kunder skulle ha gjort det. I ett fall som detta kan domstolen med stöd av 35 kap. 5 § rättegångsbalken uppskatta skadan till ett skäligt belopp. En sådan skälighetsbedömning leder till särskilt otillfredsställande osäkerhet när domstolen skall bedöma hur många kunder som skulle vara beredda att betala det ordinarie priset. Denna ordning kan leda till att tjänsteleverantörerna inte får någon ersättning trots att den olovliga hanteringen lett till att deras tjänster har utnyttjats utan betalning.

Liknande svårigheter vid beräkningen av den förlust som ett intrång medför finns på det immaterialrättsliga området. På det området har man försökt lösa problemet genom regler som innebär att den som begår intrång uppsåtligen eller av oaktsamhet alltid skall betala, förutom ersättning för den skada som intrånget har medfört, skälig ersättning för utnyttjandet av rättigheten (jfr 54 § 1 stycket upphovsrättslagen [1960:729] och 38 § varumärkeslagen [1960:644]). Sådan ersättning skall betalas även om rättighetshavaren faktiskt inte har lidit någon förlust till följd av det brottsliga förfarandet (se bl.a. prop. 1993/94:122 s. 50 f.).

En liknande minimiregel för skadeståndets beräkning vid brott mot avkodningslagen torde till stora delar kunna avhjälpa de beskrivna problemen. Det föreslås därför att den som begår brott mot avkodningslagen skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats.

Bestämmelsen avser inte att ändra de grundläggande reglerna om skadestånd enligt nuvarande rätt, nämligen att tjänsteleverantören skall få full ersättning för den skada som uppkommit på grund av brottet.

Lagrådet har anfört att det synes lämpligt att, med anledning av svårigheten att bevisa att en tjänst faktiskt har utnyttjats, i stället kräva att tjänsten "har kunnat" utnyttjas. Avgörande för att ersättning skall kunna utgå bör dock, enligt regeringens uppfattning, vara att utrustningen har tagits i bruk dvs. har utnyttjats. Härvid kan noteras att, om det inte föreligger några omständigheter som talar i motsatt riktning, man normalt torde kunna utgå från att den utrustning som spritts också utnyttjats. Lagrådets påpekande föranleder därför inte någon ändring av förslaget.

Vad gäller överträdelser av varusmuggningslagen synes som *Lagrådet* konstaterat sådana överträdelser på grund av principen om skyddat intresse inte kunna föranleda ersättningsskyldighet.

11 Ikraftträdande m.m.

Regeringens förslag: Den nuvarande lagen ersätts med en ny lag. Den nya lagen skall träda i kraft den 1 maj 2000.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att den nya lagen skall träda i kraft den 1 april 2000.

Skälen för förslaget: Med hänsyn till de ändringar som föreslås i förhållande till den nu gällande lagen bör denna ersättas med en ny lag. Den nya lagen bör därvid i största möjliga mån följa direktivets text. Vissa omskrivningar behöver dock göras, bl.a. för att anpassa texten till svensk lagstil.

Direktivet om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång skall vara genomfört den 28 maj 2000. Det föreslås därför att den nya lagen skall träda i kraft den 1 maj 2000.

De nya straffbestämmelserna skall självfallet inte tillämpas för brott som begåtts innan de nya bestämmelserna trätt i kraft. Av 5 § lagen (1964:163) om införandet av brottsbalken (BrP) följer att den nya strängare straffskalan inte blir tillämplig på brott som har begåtts innan de nya bestämmelserna träder i kraft. I fråga om den nya åtalsbestämmelsen i 9 § kommer principen i 7 § andra meningen BrP att bli tillämplig. Enligt denna skall åklagares befogenhet att väcka åtal bedömas enligt äldre lag bl.a. om när handlingen företogs särskilt villkor var föreskrivet för sådant åtal. För brott mot avkodningslagen som begåtts före ikraftträdandet av den nya bestämmelsen gäller alltså fortfarande kravet att åtal skall vara av särskilda skäl påkallat från allmän synpunkt. Några särskilda övergångsbestämmelser är inte nödvändiga.

12 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget i propositionen innebär dels ett genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad

tillgång, dels ytterligare anpassningar som bedömts nödvändiga i avkodningslagens bestämmelser.

Prop. 1999/2000:49

Det föreligger vissa svårigheter att närmare beräkna de sammantagna kostnadseffekterna av den föreslagna lagstiftningen. Förslaget innebär bl.a. att ytterligare befattningar med olaglig avkodningsutrustning än vad som för närvarande är fallet blir kriminaliserade. Att det straffbara området således utökas skulle kunna antas leda till ett ökat antal brottsutredningar och mål vid domstolar. Någon avsevärd utökning av det straffbara området är det emellertid inte fråga om. Merparten av de åtgärder i form av brottsutredningar m.m. som nu kan bli aktuella hade sannolikt vidtagits redan med nuvarande regelverk. Eftersom inte heller privat hantering av olaglig avkodningsutrustning omfattas bör förändringarna i detta avseende inte medföra någon märkbart ökad arbetsbelastning för rättsväsendet. Att nu också import av olaglig utrustning kriminaliseras påverkar inte denna bedömning.

Borttagandet av den särskilda åtalsregeln bör medföra att det för rättsväsendet blir möjligt att ingripa oftare än i dag. Den ökade arbetsbelastningen till följd av denna förändring bör dock, med hänsyn till att regleringen endast inriktas på kommersiella förfaranden, bli marginell och därför inte fordra ökade resurser för rättsväsendet.

Sammantaget finns det inte nu grund för att anta att de föreslagna ändringarna kommer att leda till ökade utgifter av sådan omfattning att de inte kan finansieras inom ramen för befintliga medel.

13 Författningskommentar

13.1 Lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning

1 §

Paragrafen anger kortfattat vad lagen handlar om. De närmare bestämmelserna om lagens tillämpningsområde framgår av de följande paragraferna.

2 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 7. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Avsikten är att den skall ha samma innebörd som artikel 2 a i direktivet. I paragrafens andra led anges vilka krav som ställs för att en tjänst skall omfattas av lagen.

3 §

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. I paragrafen definieras vad som avses med villkorad tillgång till en tjänst. Definitionen överensstämmer med artikel 2 b i direktivet. I syfte att förtydliga och för att anpassa direktivets text till svensk lagstil har uttrycket "man har blivit personligt godkänd som behörig" ersatts av "användare eller mottagare ...

har blivit personligt godkända som behöriga". Detta uttryckssätt avser att klargöra att tillgången till en tjänst kan vara villkorad i lagens mening även i de situationer då den som skall använda en tjänst som omfattas av lagen (användaren) inte nödvändigtvis är den som rent faktiskt skall anses ta emot tjänsten (mottagaren). Denna distinktion har endast betydelse för bedömningen av om en tjänst omfattas av lagen. Denna åtskillnad saknar däremot betydelse vid t.ex. prövning enligt 5 och 6 §§.

4 §

Utrustning för avkodning har behandlats i avsnitt 8. Definitionen i paragrafen anknyter till direktivet vad gäller "utrustning för villkorad tillgång" och "olaglig utrustning", artikel 2 c och 2 e.

5 §

Paragrafen motsvarar i väsentliga delar 2 § i den nuvarande lagen. Den innebär att import, tillverkning, distribution, försäljning, uthyrning, innehav, installation, underhåll eller utbyte av avkodningsutrustning som sker yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte blir otillåten om avsikten är att göra en av lagen omfattad tjänst åtkomlig i tolkningsbar form där tjänstleverantören inte har lämnat sitt godkännande. Bestämmelsen tillgodoser artikel 4 i direktivet. Ändringen har behandlats i avsnitt 8. Med import avses införsel från andra länder än EU:s medlemsstater.

Den begränsning som följer av begreppet "tolkningsbar form" avser de situationer då utrustningen i och för sig ger viss faktisk "tillgång" till en tjänst som omfattas av lagen, men där det inte är praktiskt möjligt att på sedvanligt sätt tillgodogöra sig tjänstens innehåll. Ett exempel på när en tjänst inte är tillgänglig i tolkningsbar form kan vara när ett s.k. videokort i en dator gör det möjligt att på bildskärmen uppfatta enbart en kodad bild av t.ex. en betal-TV-kanal. En annan sak är självfallet bedömningen av uppsåtet hos den som bereder sig tillgång till tjänsten.

Angående innebörden av bestämmelsen se även prop. 1993/94:53 s. 25 f.

6 §

Paragrafen kommenteras närmare i avsnitt 9. I *andra stycket* hänvisas till varusmuggningslagens bestämmelser vad gäller straff för olovlig införsel och andra förfaranden med smuggelgoods. Så som angetts tidigare innefattar import inte införsel av varor från andra EU-länder. Tullagen (1994:1550) gäller därmed för Tullverkets övervakning och kontroll av import av avkodningsutrustning, medan lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen inte kan bli tillämplig.

7 §

Paragrafen motsvarar 4 § i den nuvarande lagen.

8 §

Paragrafen motsvarar 5 § i den nuvarande lagen.

9 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 10 innehåller bestämmelser om skadeståndsskyldighet vid brott mot avkodningslagen. Som *Lagrådet* föreslagit framgår det av bestämmelsen att skadestånd kan utbetalas när någon uppsåtligen bryter mot 5 §.

I paragrafens första led föreskrivs att den som gör sig skyldig till brott mot lagen skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats. Detta är en minimiregel för skadeståndets beräkning. Skadeståndet avser ersättning för att tjänsteleverantörernas tjänster utnyttjats till följd av den olagliga hanteringen. En utgångspunkt vid bedömningen av vad som utgör skälig ersättning bör – på motsvarande sätt som inom det immaterialrättsliga området – vara den avgift som skulle ha betalats om avtal tecknats med tjänsteleverantören. Hur mycket tjänsten utnyttjats – t.ex. hur många TV-program som de personer som använt tjänsten faktiskt tittat på – har däremot ingen betydelse. Avgörande är i stället att tjänsten utnyttjats, dvs. att den tagits i bruk. Som anförts i avsnitt 10 torde man normalt – om det inte föreligger några särskilda omständigheter som talar i motsatt riktning – kunna utgå från att den utrustning som spritts utnyttjats.

Förutom den nu föreslagna minimiersättningen har den drabbade tjänsteleverantören rätt till ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som brottet har medfört, vilket framgår av det andra ledet av paragrafen.

10 §

Paragrafen har närmare kommenterats i avsnitt 9.

Bilaga 1 finns endast i den tryckta upplagan.

Prop. 1999/2000:49
Bilaga 1

I denna departementspromemoria läggs det fram förslag till en ny lag om förbud mot viss avkodningsutrustning för att bl.a. i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2000 och ersätta den nuvarande lagen (1993:1367) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning. I lagens namn görs bara en redaktionell ändring.

Förslaget innebär i huvudsak följande. Reglerna mot olaglig utrustning som ger obehörig tillgång till radio- och TV-sändningar skärps. Även informationssamhällets tjänster skyddas genom den nya lagen. Med olaglig utrustning avses här all utrustning eller programvara som utformats eller anpassats för att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande. I stort sett kriminaliseras all kommersiell hantering av sådan utrustning.

I lagen införs en helt ny bestämmelse som innebär att den som begår brott mot lagen skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som brottet har medfört.

Maximistrafvet för brott mot avkodningslagen höjs från nuvarande fängelse i sex månader till fängelse i högst två år. Åtal för brott mot lagen skall få väckas när målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Lag om förbud mot viss avkodningsutrustning

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § I denna lag finns bestämmelser mot obehörig tillgång till vissa tjänster.

2 § Med tjänster avses i denna lag

1. ljudradio- eller TV-sändningar som är riktade till allmänheten,
2. andra tjänster som utförs elektroniskt, på distans och på begäran av mottagaren, eller
3. tillhandahållandet av villkorad tillgång till de tjänster som avses i 1 och 2.

3 § För att en tjänst skall omfattas av lagen krävs det att tillgången till den är villkorad och att den hålls till handa mot betalning.

Med villkorad tillgång till en tjänst avses att tekniska åtgärder eller arrangemang gör att användare eller mottagare kan få tillgång till tjänsten i tolkningsbar form först sedan de har blivit personligt godkända som behöriga.

4 § Med avkodningsutrustning avses utrustning eller programvara som utformats eller anpassats för att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form.

5 § Avkodningsutrustning får inte yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte importeras, tillverkas, distribueras, säljas, hyras ut, innehas, installeras, underhållas eller bytas ut i syfte att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande.

6 § Den som på annat sätt än genom import uppsåtligen bryter mot 5 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om straff för olovlig införsel m.m. finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

7 § För försök till brott enligt denna lag skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

8 § Egendom som varit föremål för brott enligt denna lag skall förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen kan

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 98/84/EG av den 20 november 1998 om det rättsliga skyddet för tjänster som bygger på eller utgörs av villkorad tillgång (EGT nr L 320, 28.11.1998, s. 54, Celex 398L0084).

dess värde förklaras förverkat. Även utbytet av ett sådant brott skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Prop. 1999/2000:49
Bilaga 3

Ett föremål som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller dess värde får förklaras förverkat, om det är nödvändigt för att förebygga brott eller det finns andra särskilda skäl för det.

9 § Den som gör sig skyldig till brott mot 5 § skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som brottet har medfört.

10 § Åklagaren får väcka åtal för brott mot denna lag endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1999/2000:49
Bilaga 4

Göta hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Helsingborgs tingsrätt, Justiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Datainspektionen, Statskontoret, Kommerskollegium, Generaltullstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Riksrevisionsverket, Konsumentverket, Göteborgs universitet, Kungliga tekniska högskolan, Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket, Post- och telestyrelsen, Kommunikationsforskningsberedningen, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), Konkurrensverket, IT-kommissionen, Canal Digital Sverige AB, Copyswede, Dataföreningen i Sverige, Föreningen STOP, Grossistförbundet Svensk Handel, Hyresgästernas Riksförbund, IT-företagen, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Netcom Systems AB, Radiotjänst i Kiruna AB, Senda i Sverige AB, Stjärn-TV-nätet AB, Sweden on line AB, Svenska kabel-TV-föreningen, Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM), Sveriges advokatsamfund, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges Television AB, Telenordia AB, Telia AB, Teracom AB, TV 4 AB, Viasat AB.

Lag om förbud mot viss avkodningsutrustning

Häriigenom föreskrivs följande.

1 § I denna lag finns bestämmelser mot obehörig tillgång till vissa tjänster.

2 § Med tjänster avses i denna lag

1. ljudradio- eller TV-sändningar som är riktade till allmänheten,
2. andra tjänster som utförs elektroniskt, på distans och på begäran av mottagaren, eller
3. tillhandahållandet av villkorad tillgång till de tjänster som avses i 1 och 2.

3 § För att en tjänst skall omfattas av lagen krävs det att tillgången till den är villkorad och att den hålls till handa mot betalning.

Med villkorad tillgång till en tjänst avses att tekniska åtgärder eller arrangemang gör att användare eller mottagare kan få tillgång till tjänsten i tolkningsbar form först sedan de har blivit personligt godkända som behöriga.

4 § Med avkodningsutrustning avses utrustning eller programvara som utformats eller anpassats för att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form.

5 § Avkodningsutrustning får inte yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte importeras, tillverkas, distribueras, säljas, hyras ut, innehas, installeras, underhållas eller bytas ut i syfte att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande.

6 § Den som på annat sätt än genom import uppsåtligen bryter mot 5 § skall dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om straff för olovlig införsel m.m. finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

7 § För försök till brott enligt denna lag skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

8 § Egendom som varit föremål för brott enligt denna lag skall förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat. Även utbytet av ett sådant brott skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Ett föremål som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller dess värde får förklaras förverkat, om det är nödvändigt för att förebygga brott eller det finns andra särskilda skäl för det.

Prop. 1999/2000:49
Bilaga 5

9 § Den som gör sig skyldig till brott mot 5 § skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom brottet har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som brottet har medfört.

10 § Åklagaren får väcka åtal för brott mot denna lag endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-12-10

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Enligt en lagrådsremiss den 2 december 1999 (Kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Ann-Jeanette Eriksson.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

2 och 3 §§

Lagens tillämpningsområde skulle tydligare framgå av de inledande bestämmelserna, om förutsättningen att en skyddad tjänst skall vara föremål för villkorad tillgång och tillhandahållas mot betalning flyttas från 3 §, där begreppet villkorad tillgång definieras, till 2 §. Paragraferna skulle då kunna få följande lydelse:

2 §

Med tjänst avses i denna lag

1. en ljudradio- eller TV-sändning som är riktad till allmänheten,
 2. varje annan tjänst som utförs elektroniskt, på distans och på begäran av mottagaren och
 3. tillhandahållandet av villkorad tillgång till en tjänst som avses i 1 och 2, betraktat som en tjänst i sig,
- om tjänsten är föremål för villkorad tillgång och tillhandahålls mot betalning.

3 §

Med villkorad tillgång till en tjänst avses att en användare eller en mottagare av tjänsten till följd av tekniska åtgärder eller arrangemang kan få tillgång till tjänsten i tolkningsbar form först sedan de har blivit personligt godkända som behöriga.

9 §

Enligt paragrafen skall "den som gör sig skyldig till brott mot 5 §" betala ersättning. Avsikten är att ersättningsskyldighet enligt bestämmelsen skall komplettera den skadeståndsskyldighet som annars följer på grund av

brottet. Av allmänna rättsgrundsatser följer att skadestånd kan ådömas, även om brottet begåtts av underårig eller är preskriberat.

Prop. 1999/2000:49
Bilaga 6

Enligt 1 kap. 1 § brottsbalken är brott en gärning som är beskriven i balken eller annan lag eller författning och för vilken föreskrivs straff som sägs i balken. Det är först i 6 § i förevarande lag samt i lagen om straff för varusmuggling som de subjektiva rekvisiten för ansvar anges och de gärningar som avses i 5 § beläggs med straff. Det synes därför vara något oegentligt att tala om brott "mot 5 §"; däremot skulle man kunna tala om brott mot de intressen som skyddas av 5 § (jfr 1 kap. 3 § skadeståndslagen). På grund av hänvisningen till lagen om straff för varusmuggling är det heller inte lämpligt att skriva "brott enligt 6 §". Bättre synes vara att ange förutsättningarna för skadeståndsskyldighet genom att upprepa förutsättningarna för straffansvar.

Avsikten synes vara att som huvudregel uppsåt skall krävas för skadeståndsskyldighet enligt förevarande paragraf. Ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling kan inträda även vid grovt oaktsamma gärningar. Överträdelse av den lagen synes emellertid på grund av principen om skyddat intresse inte kunna föranleda ersättningsskyldighet i sådana fall som nu avses (se Hellner, Skadeståndsrätt, 1995 s. 81). Vid detta förhållande synes det inkonsekvent att som förutsättning för skadeståndsskyldighet enligt förevarande bestämmelse ha olika subjektiva rekvisit beroende på om det är fråga om import eller om någon annan straffbelagd gärning.

Med tanke på den i författningskommentaren antydda svårigheten att bevisa att en tjänst faktiskt har utnyttjats synes det lämpligt att i stället kräva att tjänsten "har kunnat" utnyttjas.

På grund av det anförda förordar Lagrådet att paragrafen ges följande lydelse: "Den som uppsåtligen bryter mot 5 § skall betala skälig ersättning för att den tjänst som gjorts tillgänglig genom gärningen har kunnat utnyttjas samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som gärningen har medfört."

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 januari 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Freivalds, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén

Föredragande: Marita Ulvskog

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:49
Utökat skydd för kodade tjänster.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG- regler
Lag om förbud beträffan- de viss avkodningsutrust- ning		398L0084